АНАЛІТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

ANALYTICAL MONITORING OF THE STATE OF EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE

У статті акцентовано увагу на теоретичних підходах трактування поняття «експортний потенціал», визначено його структуру та особливості формування. Під час дослідження проблеми акцентовано увагу на основних проблемних моментах забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, визначено тенденції та основні фактори її формування, акцентовано увагу на методології розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності та впливі її зміни на позицію України у глобальному економічному просторі. Виявлено, що найбільшу питому вагу в експорті України займає продукція агропромислового комплексу. У різній пропорції решту величини експорту становлять такі галузі, як металургія, машинобудування, хімічна та деревообробна промисловість тощо. Зазначено, що загалом в Україні за 5 останніх років величина експорту та імпорту зростає, але це не вплинуло на створення позитивного значення сальдо платіжного балансу. У регіональному аспекті за останні 8 місяців 2019 року виявлено, що м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Львівська, Вінницька, Миколаївська та Кіровоградська області привели до збільшення експорту на 9%. У статті виокремлено основні положення Експортної стратегії України 2017–2021 рр., що визначають перспективи формування експортного потенціалу національної економіки.

Ключові слова: експорт, експортний потенціал, індекс глобальної конкурентоспроможності, експортна стратегія.

В статті акцентовано увагу на теоретичних підходах трактування поняття «експортний потенціал», определена его структура и особенности формирования. При исследовании проблемы акцентовано внимание на основных проблемных моментах обеспечения конкурентоспособности национальной экономики, определены тенденции и основные факторы ее формирования, акцентовано внимание на методологии расчета Индекса глобальной конкурентоспособности, и влиянии ее изменения на позицию Украины в глобальном экономическом пространстве. Выявлено, что наибольший удельный вес в экспорте Украины занимает продукция агропромышленного комплекса. В разной пропорции остальные величины экспорта составляют такие отрасли как металлургия, машиностроение, химическая и деревообрабатывающая промышленности и др. Отмечено, что в целом в Украине за 5 последних лет величина экспорта и импорта возросла, но это не повлияло на создание положительного значения сальдо платежного баланса. В региональном аспекте за последние 8 месяцев 2019 выявлено, что м. Киев, Киевская, Днепропетровская, Львовская, Винницкая, Николаевская и Кировоградская области привели к увеличению экспорта на 9%. В статье выделены основные положения Экспортной стратегии Украины 2017–2021 гг., определяющие перспективы формирования экспортного потенциала национальной экономики.

Ключевые слова: экспорт, экспортный потенциал, индекс глобальной конкурентоспособности, экспортная стратегия.

УДК 339.564

<https://doi.org/10.32843/infrastruct37-9>

Кліпкова О.І.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Цебенко О.О.

к.п.н., асистент кафедри політології та міжнародних відносин Національний університет «Львівська політехніка»

The article deals with the basic principles of foreign economic activity in Ukraine. The attention is paid to theoretical approaches of interpretation of the concept of "export potential", its structure and peculiarities of formation are defined. The study of the problem focused on the main problematic moments of ensuring the competitiveness of the national economy, identified trends and main factors of its formation, emphasized on the methodology of calculating the Global Competitiveness Index, and the impact of its change on the position of Ukraine in the global economic space. In the study of the problem, attention was paid to the main problematic moments in the formulation of Ukraine's export policy, an analytical study of exports in the sectoral and regional aspects was carried out. It is revealed that the greatest share in the export of Ukraine is occupied by the products of the agro-industrial complex. Such a trend is disappointing in the choice of a high-tech sector as a priority for implementation. In other proportions, the rest of the exports are in the sectors of metallurgy, mechanical engineering, chemical and wood industry, etc. It was noted that in the last 5 years in Ukraine the value of exports and imports has increased, but this did not affect on the creation of a positive balance of payments. In the regional aspect, over the last 8 months of 2019, it was found that the cities of Kyiv, Kyiv, Dnipropetrovsk, Lviv, Vinnytsia, Mykolaiv and Kirovograd regions led to an increase in exports by 9%. In turn, Zaporizhzhia and Donetsk regions each added the largest negative contribution to export growth – 0.9%. Significant negative contribution to export growth was added by Zakarpattia region – 0.4%. The article outlines the main provisions of the Export Strategy of Ukraine 2017–2021, which determine the prospects of the export potential of the national economy of Ukraine. The basis for the formation of Ukraine's powerful export potential is the innovative orientation of economic development, the main priority sectors that form the basis for enhancing the competitiveness of the national economy in the global market.

Key words: export, export potential, global competitiveness index, export strategy.

Постановка проблеми. Зростання конкурентоспроможності країни на глобальному ринку є постійним завданням реалізації політичних та економічних реформ. Однією зі складових частин глобальної конкурентоспроможності України є зростання її експортного потенціалу як основи для розширення ринків збуту, забезпечення науково-технічного співробітництва та розвитку спеціалізації суспільного виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням теоретичних підходів на концептуальних основ експортного потенціалу займа-

лася плеяда вітчизняних та зарубіжних учених, таких як В. Андріанов, Ю. Бахрамов, В. Бегма, Н. Діденко, Н. Зав'ялов, О. Кириченко, Г. Крушницька, Т. Ломаченко, А. Мазаракі, В. Михайловський, В. Маштабей, П. Савицький, Д. Стеченко, Н. Пирець, Г. Шагалов та інші.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення особливостей та проблемних моментів у формуванні експортного потенціалу України на основі аналізу конкурентоспроможності національної економіки. Актуальність статті визначається дослідженням пріоритетних для глобального

економічного середовища галузей та регіонів, проблемних моментів формування експортних стратегій та визначених законодавчих можливостей реалізації національного експортного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Конкурентоспроможність національної економіки кожної країни визначається низкою внутрішніх та зовнішніх детермінант розвитку. До зовнішніх належать особливості розвитку світової економіки, глобальна конкуренція, місце країни у світовій торгівлі, наукоємність народного господарства, внутрішні чинники – це рівень економічного розвитку, величина експортного потенціалу, географічне положення країни, соціально-політичні та економічні фактори (ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, величина та рівень макроекономічних індикаторів розвитку (ВВП, НД, темпу інфляції), величина експорту тощо).

Слід зазначити, що експортний потенціал – поняття багаторівневе, оскільки на національному рівні він складається із потенціалу підприємств, галузей та регіонів країни зокрема, які реалізують його через експорт продукції, робіт та послуг. Отже, взаємозв'язок між експортним потенціалом країни та конкурентоспроможністю продукції її підприємств є питанням визначним та беззаперечним.

На думку В. Михайловського, експортний потенціал країни – це головний потенціальний ресурс підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності на певній території, експортний потенціал цієї території слід описувати системою кількісних і якісних показників. Тобто експортний потенціал виступає основним стимулюючим фактором розвитку національної економіки [1].

Дослідник цього поняття Д. Стеченко вважає, що експортний потенціал є обсягом благ, які національна економіка може виробляти та реалізовувати за своїми межами, а також її здатністю відтворювати свої конкурентні переваги на світогосподарській арені.

Різноманітні трактування поняття та орієнтація на різні пріоритети у визначеннях дають можливість узагальнення визначення для його подальшого дослідження, тож експортний потенціал, на нашу думку, варто визначати як готовність, спроможність господарської одиниці чи народного господарства здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, зокрема експортну діяльність, яка полягає у виході на цільові зовнішні ринки збуту продукції, робіт та послуг. Експортний потенціал є основою для розроблення стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок. Отже, фактори, які впливають на розвиток експортного потенціалу, також опосередковано впливають і визначають процедуру формування стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок та рівень репрезентативності підприємства на зовнішньому ринку [2].

Трансформаційний період розвитку національної економіки, питання євроінтеграції робить завдання формування експортного потенціалу країни надважливим, оскільки майбутні процеси лібералізації зовнішньоторговельних бар'єрів базуються на конкурентоспроможності продукції національних підприємств на зовнішніх ринках.

Визначення експортного потенціалу як переліку можливостей країни здійснювати експортну діяльність на основі паритетних відносин з іншими країнами потребує формування ознак її конкурентоспроможності так званих індикаторів розвитку. Згідно з індексом глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index) до них відносять більш ніж 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників («Інституції», «Інфраструктура», «Макроекономічне середовище», «Охорона здоров'я та початкова освіта», «Вища освіта і професійна підготовка», «Ефективність ринку товарів», «Ефективність ринку праці», «Розвиток фінансового ринку», «Технологічна готовність», «Розмір ринку», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» та «Інноваційний потенціал») за 3 основними групами субіндексів: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності» та «Інновації та фактори вдосконалення». Варто зауважити, що Україна посіла 83 місце зі 140 в рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки, піднявшись на шість сходинок порівняно з 2017 роком (57 балів із можливих 100). У 2017 році Україна посіла 89 місце серед 135 учасників. Проте зміна методології рейтингування не дозволяє напряду зіставляти позицію України з минулорічним рейтингом [3].

Нова методологія охоплює 140 країн, конкурентоспроможність яких оцінюється за 98 індикаторами, які згруповані в 12 основних компонентів – драйверів продуктивності, що формують конкурентоспроможність країни. Розробники методології поставили за мету максимально відстежити динаміку світової економіки в умовах Четвертої індустріальної революції та сконцентрувати увагу на нових факторах конкурентоспроможності, пов'язаних із швидким поширенням цифрових технологій, які раніше не були в пріоритеті політичних рішень урядів. Йдеться про генерування ідей, підприємницьку культуру, інновації, відкритість та адаптивність. Новий Глобальний індекс конкурентоспроможності 4.0 має, які і минулого року, 12 компонентів, однак самі компоненти були реорганізовані та отримали нові назви. Кількість індикаторів зменшилася з 114 до 98, при цьому 64 індикатори є новими. Самі ж індикатори розраховувалися на основі статистичних даних та опитувань [4].

Однак задля можливості порівняння динаміки показників розробники рейтингу також розраховували позиції країн на основі даних попереднього періоду. Таким чином, ми можемо відстежити

річні зміни в тому чи іншому «новому» індикаторі та компоненті, що формують загальний рейтинг країни у 2018 році. У результаті за новою методологією у порівнянні з попереднім роком позиції України погіршилися в 11 компонентах, і тільки в одному («Динаміка бізнесу») зафіксовано позитивну динаміку.

Найбільше балів Україна отримала за такими компонентами, як «Навички» (45-те місце), «Розмір ринку» (47-ме місце) «Інфраструктура» (57-ме місце), та «Інноваційна спроможність» (58-ме місце). А за індикатором «рівень електрифікації» Україні навіть вдалось зайняти перше місце. Проте це перше місце Україна поділила з 66 учасниками рейтингу.

Компонентами, які тягнуть Україну донизу, виявилися «Макроекономічна стабільність» (131-е місце), «Фінансова система» (117-те місце) та «Інституції» (110-те місце) [4].

Серед індикаторів, які забезпечили Україні низькі бали, можна виокремити такі:

- вплив організованої злочинності на вартість ведення бізнесу;
- рівень інфляції (середній показник за 2016–2017 рр.);
- динаміка боргу з врахуванням кредитного рейтингу країни;
- рівень тероризму;
- незалежність судової системи;
- захист прав власності;
- якість доріг;
- вплив податків та субсидій та конкуренцію;
- гнучкість встановлення заробітної плати;
- фінансування МСБ;
- надійність банків;
- частка проблемних кредитів;
- темп росту інноваційних компаній.

Найближчими сусідами України в рейтингу є Домініканська республіка (82 місце) та Македонія (84 місце). Географічні сусіди України обігнали її: Росія зайняла місце 43-тє місце, Польща – 37-ме, Словаччина – 41-е та Угорщина – 48-ме, Румунія – 52-ге. Нижче опинилася тільки Молдова (88-ме місце), а Білорусь традиційно не рейтингувалася. Очолили рейтинг Сполучені Штати Америки, за ними слідує Сингапур та Німеччина. Минулорічний лідер – Швейцарія – зайняла 4 місце. Найнижчий рівень конкурентоспроможності незмінно у Ємена та Чаду (рис. 1).

На основі даних дослідження сутності та можливостей використання Індексу глобальної конкурентоспроможності варто зауважити, що зміна методики його обрахунку визначила додаткові та нові чинники формування конкурентоспроможності національної економіки і, як наслідок, її експортного потенціалу.

Доцільно внаслідок окреслення індикаторів впливу на експортний потенціал країни на макrorівні зазначити базовий рівень (підприємство) його формування. Отже, на експортний потенціал підприємства впливає така сукупність факторів: організація управління підприємством, інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, планування експортного виробництва, кадровий менеджмент тощо.

На експорт на регіональному та галузевому рівнях впливатимуть такі фактори, як наявність угод із країнами, на ринки яких планується вийти, узгодженість національного законодавства із законодавством приймаючих країн, нормативна база підтримки експорту та наявні заходи протекційної політики [5].

Дослідження методологічних підходів до оцінки експортного потенціалу дозволяє стверджувати, що

Рис. 1. Значення індексу глобальної конкурентоспроможності деяких країн пострадянського простору

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

загальноприйнята методика його визначення відсутня. Як правило, дослідження експортного потенціалу закінчується прогнозними розробками експорту за товарною і галузевою структурами, яким передують аналіз його ретроспективної динаміки, товарної і географічної структури. Експортний потенціал підприємства формується за допомогою системи факторів процесу господарювання у зовнішньому та внутрішньому середовищах, а не лише як результат формування суто виробничих потужностей – одного з елементів матеріально-речового носія експортного потенціалу підприємства.

Реалізація експортного потенціалу першочергово полягає в необхідності суттєвого коригування зовнішньоторговельної політики щодо створення сприятливих умов, які стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту [6] (рис. 2).

Динаміка зовнішньої торгівлі України відображає всі проблеми трансформаційної економіки, але тенденція чистого експорту свідчить про те, що з 1996 р. до 2005 р. сальдо зовнішньої торгівлі має позитивне значення [7].

Із 2006 року обсяги імпорту переважали експорт. Станом на кінець 2018 р. сальдо платіжного балансу є від'ємним і становить -30,54 млн. грн., слід зауважити, що з 2016 р. зросли й абсолютні показники експорту та імпорту. Зокрема, у 2018 р. порівняно із 2005 роком обсяги експорту зросли на 138,17 млн. грн. (708%), а порівняно із 2016 р. – на 43,43 млн. грн. (137%); обсяги імпорту у 2018 в свою чергу зросли на 171,09 млн. грн (857%) порівняно із 2005 р., а порівняно із 2016 р. – на 59,12 млн. грн. (145 %).

Відображення сальдо платіжного балансу свідчить лише про загальну тенденцію зовнішньоекономічної політики держави, зростання імпорту можна пов'язати із кризовими явищами в Україні 2013–2015 рр., в тому числі знеціненням національної грошової одиниці. Значне збільшення експорту вказує на зростання експортного потенціалу України (рис. 3).

Про ефективність набутого Україною експортного потенціалу свідчать перспективи розвитку найбільш конкурентоспроможних галузей національної економіки, а саме агропромислового та машинобудівного комплексу, металургійної промисловості, текстильної тощо. Щодо товарної структури зовнішньої торгівлі, то Україна здебільшого експортує сировину. На першому місці – продаж зернових культур (4 млрд 72 млн дол.), який зріс на 48%. Майже на таку ж суму країна продає чорні метали (-8,3%). На третьому місці за кількістю експорту йдуть жири та олії тваринного або рослинного походження, яких продано на 2 млрд 30 млн дол., що на 3,2% більше, ніж минулого року. Майже на чверть зріс експорт руд, шлаку та золи (1 млрд 505 млн дол.) [8].

Щодо агропромислового комплексу, то за 2017 рік загальний експорт сільськогосподарської продукції становив 17,8 млрд дол. США, що на 13% більше, ніж за 2016 рік. А за результатами 2018 року загальний експорт продукції з України становив 18,6 млрд дол. США, що на 4,49% більше порівняно з 2017 роком (рис. 4).

За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 31% у

Рис. 2. Фактори впливу на зростання експортного потенціалу України

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Таблиця 1

Динаміка зовнішньої торгівлі України за 2005–2018 рр. (млрд грн)

Складові платіжного балансу	Роки							Абсолютні відхилення (±)		Відносні відхилення, (у %)	
	2005	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2018/ 2005	2018/ 2016	2018/ 2005	2018/ 2016
Експорт	22,7	44,5	54,9	71,7	77,0	117,5	160,9	138,2	43,43	708	137
Імпорт	22,3	52,1	58,1	83,5	83,4	132,3	191,4	171,1	59,12	857	145
Сальдо	0,4	-7,6	-3,2	-11,8	-6,4	-14,8	-30,5	-	-	-	-

Рис. 3. Динаміка валового внутрішнього продукту, експорту та імпорту України у 2005–2018 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

Рис. 4. Динаміка загального експорту та експорту агропромислового комплексу України за 2012–2018 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

2014 році до 39,3% у 2018 році. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. Частка цієї продукції в структурі становить порядку 55% [9].

За рівняннями тренду і за обраним коефіцієнтом детермінації (R^2) можна робити прогноз на 2019–2020 рр. За даними прогнозу можна зауважити, що тенденція є позитивною, що свідчить про наявність експортного потенціалу у агропромислового комплексу (рис. 5).

Аналіз структури експорту агропромислового комплексу свідчить про його великий експортний потенціал, але така тенденція не буде постійною і стійкою за умови вступу України до ЄС, оскільки на ринках продукції сільського господарства Європейського Союзу є сформоване конкурентне середо-

вище і визначена кількість виробників. Доцільним буде сказати, що рейтинг ринків приймаючих країн займає Індія із величиною вітчизняного експорту на суму 1856 млрд. дол., Китай (1171 млн. дол. США), Нідерланди (1158 млн. дол. США), Іспанія (1040 млн. дол. США), Єгипет (889 млн. дол. США), Туреччина (800 млн. дол. США), Італія (703 млн. дол. США), Німеччина (658 млн. дол. США), Саудівська Аравія (589 млн. дол. США), Білорусь (569 млн. дол. США).

Така інформація свідчить про можливості розширення експорту у країнах Європейського Союзу, про розвиток нових ринків збуту та зростання експортного потенціалу національної економіки у режимі євроінтеграції.

Слід зазначити, що фізичні обсяги експорту чорних металів до країн Європи знизилися майже на 17% через ефект від захоплення низки мета-

Рис. 5. Продукти агропромислового комплексу України, що займали провідне місце у експорті у 2018 р.

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Рис. 6. Динаміка частки продукції машинобудування у експорті України за 2012 –2018 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

лургійних підприємств на неконтрольованих Україною територіях та відсутність доступу до ресурсів і продукції підприємств на тих територіях. Однак завдяки зростанню світових цін вартісні обсяги експорту продукції металургії збільшилися на 21%. Експорт залізних руд збільшився в 1,6 разу, насамперед завдяки зростанню цін, хоча фізичні обсяги поставок також дещо зросли (на 4%) [10].

Однак частка продукції машинобудування в загальному експорті до країн Європи продовжувала знижуватися (через динамічніше зростання експорту інших товарних груп). Як і раніше, експорт продукції машинобудування до країн Європи характеризується відсутністю довгострокових

контрактів. Водночас продовжує розвиватися окремий нішевий експорт, наприклад проводів ізолюваних, акумуляторів (рис. 6).

Аналіз часток продукції машинобудування у експорті України дає загалом невтішні прогнози, зважаючи на втрату сировинних потужностей для виробництва машинобудівної продукції. Але за інших рівних умов можна припустити зменшене зростання у 2020 році.

Серед виробів із деревини найбільше зріс експорт до країн Європи листів для облицювання (+29%), столярних виробів (+21%, зокрема дверей та їхніх рам, панелей для підлог), паперу та картону (+68%), ящиків та коробок (+80%).

Серед промислових виробів найбільше зріс експорт до країн Європи скляних бутлів, пляшок (+24%), керамічної плитки (+89%), хутра (36%), суконь жіночих (утричі) та раковин (+18%).

Проаналізувавши експортний потенціал у галузевому розрізі, варто зауважити, що негативною є тенденція постачання сировини та матеріалів, постачання сільськогосподарських культур, хоча і займає перше місце в експорті у перспективі, зважаючи на світові тенденції розвитку глобального економічного середовища, повинно поступитися наукомісткій продукції, складній продукції машинобудівного комплексу тощо.

У регіональному розрізі формування експортного потенціалу національної економіки здійснюється у поєднанні із галузевим аспектом.

Серед регіонів України найбільший позитивний внесок у динаміку експорту товарів за 8 місяців 2019 року спостерігався у м. Києві (+4,4%), Київській області (+0,4%), Полтавській (+0,6%), Харківській (+0,2%), Дніпропетровській (+1,5%); Львівській (+0,6%), Вінницькій (+0,4%), Миколаївській (+0,6%), Кіровоградській (+0,3%). Сумарний внесок дев'яти вищенаведених регіонів становив +9,0%.

Інші регіони України, крім Запорізької, Донецької, Закарпатської, Волинської, Луганської, Одеської, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької та Черкаської областей, також продемонстрували позитивну динаміку зростання експорту товарів. Водночас за 8 місяців 2019 року Запорізька та Донецька області кожна додали найбільшого негативного внеску до приросту експорту (-0,9%). Суттєвого негативного внеску до приросту експорту додала Закарпатська область (-0,4 %).

Основною ідеєю реалізації зовнішньоторгівельної політики України у напрямі зростання експорту у кількісному та якісному вираженні є експорт наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху на світових ринках [11].

Заходами реалізації окресленої ідеї стратегічними цілями вважають:

1. Створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту.
2. Розвиток послуг із підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств.

3. Зміцнення навичок і компетенцій підприємств, необхідних для участі в міжнародній торгівлі

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз експортного потенціалу України у галузевому та територіальному розрізі дає можливість стверджувати, що, якщо використовувати всі напрями та заходи Експортної стратегії України 2017–2021 рр., можна буде змінити структуру експорту на більш конкурентоспроможну, створити на основі наявних ніш великі ринки збуту та створити і закріпити імідж за Україною не як сировинного експортера, а як високотехнологічної, конкурентоспроможної у глобальному середовищі держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пирець Н.М. Фактори розвитку експортного потенціалу України. *Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект*. Донецьк: ДонНУ. 2004. С. 166–170.
2. Соколовська В.М. Формування експортного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Ефективна економіка* № 4. 2012 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1092> (дата звернення: 24.11.2019).
3. Сайт «Економічної правди» URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/17/641667/> (дата звернення: 25.11.2019).
4. Глобальний рейтинг конкурентоспроможності 2018: як покращити позиції незважаючи на падіння. URL: <http://case-ukraine.com.ua/news/globalnij-rejting-konkurentospromozhnosti-2018-yak-pokrashchiti-pozitsiyi-nezvazhayuchi-na-padinnya/> (дата звернення: 24.11.2019).
5. Гутів Г.Г. Сутність експортного потенціалу машинобудівної галузі та чинники впливу на нього. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 748. С. 133–140.
6. Аналіз експортного потенціалу Дніпропетровського регіону URL: https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploadedfiles/Diversifikacija_rinkiv_2019.pdf (дата звернення: 25.11.2019).
7. Сайт Мінфіну URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 24.11.2019).
8. Електронне видання «Слово і діло» URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/08/05/infografika/ekonomika/eksport-ta-import-zrosly-pokaznyky-zovnishnoy-torhivli-ukrayiny-sichni-travni-2019-roku> (дата звернення: 24.11.2019).
9. Сайт “ucab” URL: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini (дата звернення: 25.11.2019).
10. Тенденції зовнішньої торгівлі товарами України з країнами Європи. Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69463442> (дата звернення: 25.11.2019).
11. Експортна стратегія України 2017–2020 рр. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021> (дата звернення: 25.11.2019).

REFERENCES:

1. Pyrets N. M. (2004) Faktory rozvytku eksportnoho potentsialu Ukrainy [Factors of development of export potential of Ukraine] Problemy rozvytku zovnishnoekonomichnykh zviyazkiv ta zaluchennia inozemnykh investytsii: rehionalnyi aspekt. Donetsk: DonNU. pp. 166–170. (in Ukrainian)
2. Sokolovska V. M. (2012) Formuvannia eksportnoho potentsialu pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Formation of export potential of the enterprise in modern economic conditions] Efektyvna ekonomika № 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1092> (accessed 24 November 2019).

3. Sait "Ekonomichnoi pravdy" Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/17/641667/> (accessed 25 November 2019).

4. Hlobalnyi reitinh konkurentospromozhnosti 2018: yak pokrashchyty pozytsii nezvazhaiuchy na padinnia. Available at: <http://case-ukraine.com.ua/news/globalnij-rejting-konkurentospromozhnosti-2018-yak-pokrashchiti-pozitsiyi-nezvazhayuchi-na-padinnya/> (accessed 24 November 2019).

5. Hutiv H. H. (2012) Sutnist eksportnoho potentsialu mashynobudivnoi haluzi ta chynnyky vplyvu na noho [The essence of the export potential of the engineering industry and the factors influencing it] Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". no. 748, pp. 133–140.

6. Analiz eksportnoho potentsialu Dnipropetrovskoho rehionu Available at: https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploadedfiles/Diversifikacija_rinkiv_2019.pdf (accessed 25 November 2019).

7. Sait Minfinu Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (accessed 24 November 2019).

8. Elektronne vydannia "Slovo i dilo" Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2019/08/05/infografika/ekonomika/eksport-ta-import-zrosly-pokaznyky-zovnishnoyi-torhivli-ukrayiny-sichni-travni-2019-roku> (accessed 24 November 2019).

9. Sait "UCAB" Available at: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini (accessed 25 November 2019).

10. Tendentsii zovnishnoi torhivli tovaramy Ukrainy z krainamy Yevropy. Natsionalnyi bank Ukrainy Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69463442> (accessed 25 November 2019).

11. Eksportna stratehiia Ukrainy 2017–2020 rr. Available at: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>. (accessed 25 November 2019).

Klipkova Oksana

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Management
and Social and Humanities
Lviv Educational and Scientific Institute
State University of Banking

Tsebenko Oleh

Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Lecturer at Department of Political Science
and International Relations
Lviv Polytechnic National University

ANALYTICAL MONITORING OF THE STATE OF EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE

Increasing the country's competitiveness in the global market is a constant task of implementing political and economic reforms. One of the components of Ukraine's global competitiveness is the growth of its export potential as a basis for expanding markets, providing scientific and technical cooperation and developing specialization of social production.

The study of the problem focused on the main problematic moments of ensuring the competitiveness of the national economy, identified trends and main factors of its formation, emphasized on the methodology of calculating the Global Competitiveness Index, and the impact of its change on the position of Ukraine in the global economic space.

The purpose of this article is to identify the features and problems in shaping Ukraine's export potential. The relevance of the article is determined by the research of priority areas for the global economic environment of industries and regions, the problematic moments of the formation of export strategies and the identified legislative possibilities of realizing the national export potential.

The method of comparison and the method of expert assessments – in the aspect of analysis of theoretical aspects of the concept of “export potential”, statistical and logical methods – in the analysis of ratings of banking institutions and export structure of Ukraine formed by the Ministry of Finance of Ukraine, the method of economic and mathematical modeling – in forecasting trends export-oriented industries.

In the study of the problem, attention was paid to the main problematic moments in the formulation of Ukraine's export policy, an analytical study of exports in the sectoral and regional aspects was carried out. It is revealed that the greatest share in the export of Ukraine is occupied by the products of the agro-industrial complex. Such a trend is disappointing in the choice of a high-tech sector as a priority for implementation. In other proportions, the rest of the exports are in the sectors of metallurgy, mechanical engineering, chemical and wood industry, etc. It was noted that in the last 5 years in Ukraine the value of exports and imports has increased, but this did not affect on the creation of a positive balance of payments.

As a result of the research, the possibilities of growth of domestic export potential in terms of sectoral activity and regional development were identified on the basis of research of theoretical approaches and practical principles of implementation of the Export Strategy of Ukraine 2017–2021. The basis for the formation of Ukraine's powerful export potential is the innovative orientation of economic development, the main priority sectors that form the basis for enhancing the competitiveness of the national economy in the global market.

The value of the research is to determine the likely scenarios for the deployment of Ukraine's export strategy in terms of the formation of external and internal competitiveness of domestic producers based on extrapolation of the results of its current export potential.